

Actualiteiten in de aardrijkskundeles

Micha Schutten en Jan-Willem Kosten

Begeleider: Hans Palings MSc

20 januari 2014

Praktijkgericht Onderzoek

Centrum voor Onderwijs en Leren

Universiteit Utrecht

Al voor de aardrijkskundeles wordt het wereldbeeld van leerlingen ingekleurd, zij hebben meer informatie beschikbaar en reizen gemakkelijker afstanden dan ooit tevoren. Maar ondanks het proces van globalisering verliest aardrijkskunde aan belangstelling. Actualiteiten als lesstof zouden daarom een belangrijkere rol kunnen gaan spelen. De vraag is niet of er genoeg kennis voor handen is, maar hoe en op welke manier nieuwsberichten het beste kunnen worden ingezet om een bijdrage te leveren aan het beter begrijpen van de wereld en het ontwikkelen van een geografisch wereldbeeld. Dit onderzoek toont aan dat docenten bedachtzaam moeten omgaan met het gebruik van nieuws in de les. Leerlingen met veel interesse in het nieuws hebben niet per definitie het beste beeld van een regio.

---

1 | Literatuur

§ 1.1 Het vak aardrijkskunde

§ 1.2 Het geografisch wereldbeeld

§ 1.3 Leefwereld en omgang met de media

§ 1.4 Relevantie van aardrijkskunde

2 | Opbouw en methoden

§ 2.1 Opbouw van het onderzoek

§ 2.2 Methode

§ 2.3 Uitvoering

3 | Resultaten: beeld van Indonesië

§ 3.1 Algemene kennis van Indonesië

§ 3.2 Scoreverdeling meerkeuzevragen

§ 3.3 Kaartbeeld van Indonesië

4 | Resultaten: leerlingen en het nieuws

§ 4.1 Nieuwsgebruik van leerlingen

§ 4.2 Leerlingen over het nieuws

§ 4.3 Type leerlingen en voorkennis

5 | Resultaten: het nieuws van Indonesië

§ 5.1 Nieuws in de klas als werkvorm

§ 5.2 Leerlingen over nieuws in de klas

6 | Conclusie en discussie

§ 6.1 Conclusie

§ 6.2 Discussie

§ 6.3 Aanbevelingen

Niets was mooier dan wanneer de docent met een krantenartikel de les begon of een stukje van een tv-programma liet zien van de voorgaande avond. Dan leerde je iets over de wereld van nu, iets wat razend interessant was en iets wat er toe deed. Je docent wist het nieuws te laten aansluiten bij de lesstof en je wist dat je weer iets wijzer geworden was, of niet?

Dit praktijkgericht onderzoek (PGO) gaat over de ervaringen van leerlingen met nieuws als lesstof in het klaslokaal. Dat wil zeggen actuele berichtgeving over politieke en maatschappelijke gebeurtenissen, denk bijvoorbeeld aan Amerika's strijd tegen het terrorisme, boren naar schaliegas in Nederland, klimaatverandering wereldwijd, de humanitaire crisis in Syrië of een tyfoon die over de Filipijnen raast. Kortom, maatschappelijke relevante vraagstukken waar het nieuws vol van is maar waar vaak nog geen blijvende oplossing voor gevonden is. Als leidraad hebben wij gekozen voor nieuws over Indonesië, omdat dit tevens een belangrijk examenonderdeel is voor de havo. We hebben op twee scholen de voorkennis van leerlingen getest en vervolgens een werkvorm met het nieuws uitgevoerd. In dit artikel bespreken we literatuur over aardrijkskunde als schoolvak, de opbouw van ons onderzoek, de resultaten van het onderzoek en tot slot de conclusie en discussie op het onderzoek. Onze hoofdvraag luidt als volgt: *Wat is het geografische wereldbeeld van Indonesië, wat is de invloed van nieuws daarop en in hoeverre draagt het gebruik van actualiteiten in de les bij aan de relevantie van de les voor leerlingen?*

1 | Literatuur

In dit hoofdstuk onderzoeken we verschillende facetten van aardrijkskunde: We kijken naar beeldvorming van regio's, hoe zit dat conceptueel in elkaar? Daarbij betrekken we de leefwereld en het nieuwsgebruik van leerlingen en kijken we naar de relevantie van aardrijkskunde.

§ 1.1 Het vak aardrijkskunde

In de inleiding zijn er verschillende zaken langsgekomen: beeldvorming, nieuwsgebruik, werkvormen en aardrijkskunde. De vraag dringt zich op: waar gaat aardrijkskunde precies om? Over die vraag hebben zich al heel wat onderwijsgeografen gebogen. Zo beargumenteert Van der Schee (2007), in navolging van Hoekveld en Van der Vaart, dat er in het aardrijkskundeonderwijs drie kerncompetenties aan bod komen: 1) verwerving van het geografisch wereldbeeld, 2) verwerving van kennis en inzicht in ruimtelijke vraagstukken en 3) het leren hanteren van de geografische benadering. Deze competenties vallen onder de paraplu van het geografisch besef; "een combinatie van een manier van denken en een bepaalde basis van kennis" (Van der Schee, 2007, p.23).

Dat geografisch besef – het geheel van de drie kerncompetenties – van groot belang is voor het dagelijks leven en daarmee een bestaansgrond vormt van aardrijkskunde beaamt Donkers (2005) in een interview met Leon Vankan, onderwijsgeograaf aan de UvA.

Donkers (2005) schrijft dat het geografisch besef elke dag in de belevingswereld van mensen voorkomt. Dit heeft als oorzaak dat mensen als het ware “territoriale wezens zijn, ze willen steeds antwoord krijgen op dezelfde geografische vragen: Waar ben ik? Wat kan ik hier doen? Wat zijn de risico’s en afwegingen? Hoe kan ik mezelf hier handhaven of het prettiger maken? Wanneer ga ik ergens anders heen? (Donkers, 2005, p.40)” Met behulp van de geografische benadering wordt bij aardrijkskunde antwoord gegeven op dergelijke vragen.

De drieslag van competenties komt ook terug in het examenprogramma. Volgens Van der Vaart (2001) was er voorheen minder aandacht voor het geografisch wereldbeeld, maar sinds het nieuwe examenprogramma () is dat verleden tijd.

§ 1.2 Het geografisch wereldbeeld

Dieper ingaand op het geografisch wereldbeeld komen we terecht bij Palings (2011). Volgens hem is er sprake van een brede en een smalle opvatting van het wereldbeeld. Bij wereldbeeld in de brede zin spreekt hij over wereldbeschouwing. Naast kennis en beeldvorming over de wereld is daarbij aandacht voor normen en waarden. In de smalle opvatting van het wereldbeeld is dit niet het geval, daar gaat het enkel over de kennis over de wereld. De smalle opvatting van het wereldbeeld mag ook geografisch wereldbeeld genoemd worden wanneer het ruimtelijke aspecten bevat. Het ruimtelijke aspect maakt het wereldbeeld immers geografisch. Wat betreft kennis over de wereld – het geografisch wereldbeeld – onderscheidt Palings (2011) twee delen: Enerzijds is er aandacht voor ruimtelijke patronen op mondiaal schaalniveau, ook wel ruimtelijke geleding. Anderzijds is de kennis over deze wereld te bekijken vanuit een beeld op de regio.

Het examenprogramma behandelt op havo- en vwo-niveau een regio. In het geval van de havo gaat het dan om Indonesië, terwijl het vwo kijkt naar Zuidoost-Azië. Dit is een voorbeeld van hoe leerlingen aan een regionaal beeld werken.

Naast het onderwijs zijn er nog andere bronnen die het wereldbeeld beïnvloeden, zoals Palings (2011) aangeeft. Leerlingen kunnen bijvoorbeeld via de media (krant, radio, tv en internet) een beeld ontwikkelen van een regio (indirect). Wel moeten we bedenken dat leerlingen daarmee een gekleurd beeld krijgen, want de journalisten selecteren wat de leerling ziet en leest. Ook via de ervaring van reizen komt een wereldbeeld tot stand (direct). Omgevingsfactoren spelen ook een rol in hoe leerlingen in aanraking komen. Dit maakt dat elk wereldbeeld verschilt per persoon.

Aardrijkskunde is een vak waarbij een probleem of een gebied vanuit verschillende dimensies bekeken kan worden – de zogeheten geografische dimensies (economie, politiek, natuur, cultuur, demografie). Het is één van de geografische werkwijzen om vanuit de dimensies naar een gebied te kijken (Examenblad, 2012). Kennis van een gebied is ook in te delen in deze dimensies. Hoe meer kennis een leerling heeft van een regio, hoe completer een regionaal beeld is. Wanneer wij later in het onderzoek spreken over een compleet

wereldbeeld, betekent dat niet dat er een perfect wereldbeeld bestaat. Het betekent of de kennis die gevraagd wordt, juist beantwoord is. In het geval een leerling niet het goede antwoord weet te geven, spreken we van een incompleet wereldbeeld. Hoe meer leerlingen weten, hoe completer het wereldbeeld.

Mamadouh (2003) schrijft over het 'geografisch analfabetisme' op de wereld. Daarmee duidt ze op een ernstig gebrek aan geografische kennis, wat bleek uit een onderzoek onder mensen tussen 18 en 24 jaar uit 9 verschillende landen. Hoewel dat onderzoek een iets andere focus had – het ging over kennis en kaartbeeld van de wereld – geeft het wel aan dat het wereldbeeld niet altijd compleet is.

1.3 Leefwereld en omgang met de media

Aardrijkskunde draagt dus bij aan het geografisch wereldbeeld, net als het nieuws. De leefwereld van de jongeren geeft reden dat zij profijt kunnen hebben van het vak aardrijkskunde. Ze leven in een tijd waarin veel informatie op ze afkomt. Het wereldwijde web komt tot in het klaslokaal door het digitale schoolbord en ook via hun eigen smartphone zijn leerlingen voortdurend bezig met zichzelf en hun omgeving. Er is een grote berg aan informatie en prikkels. Ook buiten schooltijden bevinden ze zich in een globaliserende wereld: vliegvakanties zijn eerder regel dan uitzondering (de directe vorming van een wereldbeeld). Ook hier weer een bevestiging van het belang van geografisch besef.

Onderzoek van mediagebruik onder jongeren (Drok en Schwarz, 2009) toont aan dat jongeren het meest geïnteresseerd zijn in amusement en lifestyle. Maar ook staat nieuws van diverse schaalniveaus, lokaal en landelijk, staan in de top 10 van populairste onderwerpen (uit een lijst van 36 opties). Internationaal nieuws scoort lager (plaats 15). Toch maken we het voorbehoud dat het onderzoek van Drok en Scharz (2009) van grote omvang was. Jongeren met een interesse in aardrijkskunde scoren wellicht anders.

Wat betreft media maken de meeste jongeren in deze groep gebruik van tv en internet. Het is aannemelijk dat deze media veel invloed hebben op het wereldbeeld van jongeren in het algemeen. Minder werd gebruik gemaakt van de krant, de invloed daarvan zal ook beperkter zijn (Drok en Schwarz, 2009).

1.4 Relevantie van aardrijkskunde

Ondanks het toenemende belang van het geografisch besef – door de globalisering – kampt het vak met minder belangstelling. Zo is het in Nederland geen verplicht vak meer in de vernieuwde Tweede Fase, maar een van de diverse keuzevakken (SLO, 2011). Van der Schee (2010) geeft aan dat aardrijkskunde sinds 2007 minder wordt gekozen op nationaal schaalniveau. Dit is niet alleen een nationale trend. Onderzoek vanuit het Verenigd Koninkrijk (Weeden, 2007) wijst uit dat ook daar steeds minder leerlingen kiezen voor het vak aardrijkskunde. Tussen 1996 en 2005 was het aantal leerlingen met aardrijkskunde met ruim 29% afgenomen. Leerlingen vinden de stof wel interessant, maar niet relevant genoeg. Daarom zijn ze minder snel geneigd om aardrijkskunde te kiezen.

In ons onderzoek komt de relevantie van het vak aan de orde. Daarmee bedoelen we niet hoe relevant aardrijkskunde is, maar of leerlingen de werkvorm met het gebruik van nieuws in de les relevant vinden. De leerlingen evalueren zelf of nieuws zinvol is, of het leerzaam is en of het wenselijk is dat de docent meer gebruik maakt van nieuws in de les. Op alle onderwerpen vragen we de leerling steeds om een toelichting te geven om het gegeven antwoord te onderbouwen.

2 | Opbouw en methoden

§ 2.1 Opbouw van het onderzoek

Dit onderzoek richt zich op verschillende zaken. Allereerst toetsen we het wereldbeeld van leerlingen. Binnen het kader van het geografisch wereldbeeld kiezen we voor het beeld van een regio, omdat dat ons meer handvatten biedt voor het onderzoek dan mondiale spreidingspatronen. Bovendien kunnen we met het beeld van een regio beter aansluiten op het examenprogramma. Het land Indonesië wordt namelijk in de bovenbouw van de havo uitgebreid besproken.

Verder besteden we aandacht aan het volgen van nieuws en de mening over nieuws, want we merken om ons heen dat er steeds meer informatie en prikkels op leerlingen afkomen. Ook denken we dat nieuws de relevantie van de lesstof kan verbeteren. Het sluit immers concreet aan bij wat er op deze wereld gebeurt.

Tot slot gebruiken we een werkvorm, waarbij we een concrete actualiteit over Indonesië bespreken. Leerlingen geven vervolgens feedback op de zin van zo'n opdracht.

Deze verschillende elementen leiden tot de volgende drieledige hoofdvraag: *Wat is het geografische wereldbeeld van Indonesië, wat is de invloed van nieuws daarop en in hoeverre draagt het gebruik van actualiteiten in de les bij aan de relevantie van de les voor leerlingen?*

We hebben daarbij de volgende hypothesen geformuleerd:

- I. Het geografisch wereldbeeld van Indonesië is van leerlingen niet compleet.
- II. Leerlingen die meer interesse tonen voor het nieuws hebben een completer beeld van de regio Indonesië.
- III. Het gebruik van een nieuwswerkvorm draagt bij aan de relevantie van de les voor leerlingen.

§ 2.2 Methode

Het onderzoek bestaat uit twee onderdelen. Tijdens het eerste onderdeel krijgen de leerlingen een vragenlijst voorgelegd, waarin we de voorkennis van leerlingen meten voordat ze les hebben gekregen over Indonesië als regio. We meten zo het beeld van Indonesië, wat is onderverdeeld in twee delen: de kennis- en het kaartbeeld van Indonesië. Leerlingen behalen een bepaalde score van 'compleetheid' op basis van de antwoorden.

In dezelfde vragenlijst vragen we naar de mening over en het gebruik van nieuwsmedia door de leerlingen, door middel van zestien stellingen. De mening over het gebruik van nieuws kwantificeren we naar een ordinale meetschaal middels een vijf-punt Likertschaal. Vervolgens gebruiken we een clusteranalyse (K-means clustering) om de computer zo homogeen mogelijke groepen te laten berekenen gebaseerd op de mening van leerlingen over het nieuws. Het voordeel van de K-means clusteranalyse is dat de onderzoeker zelf kan bepalen in hoeveel clusters de groep moet worden ingedeeld (SPSS, 1999).

We hebben gekozen voor drie clusters, omdat onze enquête de mogelijkheden geeft om een stelling positief (eens/beetje eens), neutraal of negatief (beetje oneens/oneens) te beantwoorden.

Het tweede onderdeel van het onderzoek is praktijkgericht. We hebben als onderwerp een nieuwsbericht geselecteerd over de protesten in Jakarta tegen de Miss World verkiezing in 2013 en gebruik gemaakt van een kort NOS bericht en een nieuwsartikel. Leerlingen werden aan het werk gezet met een nieuwswerkvorm, gebaseerd op een ontwerp van Brooks (2003). En na afloop hebben we de leerlingen in groepjes van vier met elkaar het gebruik van nieuws in de les laten evalueren doormiddel van een placemat-opdracht. Het voordeel van deze opdracht is dat het meeliftgedrag van leerlingen zoveel mogelijk minimaliseert omdat een bijdrage van iedere leerling wordt gevraagd.

§ 2.3 Uitvoering

Ons onderzoek heeft plaats gevonden in twee havo-4 klassen op de stagescholen waar we in het tweede deel van onze opleiding van het COLUU hebben les gegeven. Deze scholen zijn het Amersfoort Vathorst College en het Christelijk Lyceum Veenendaal. We hebben gekozen voor twee havo-4 klassen om twee redenen. Het onderwerp Indonesië als regio was in beide klassen nog niet behandeld en we doceerden allebei zelf een havo-4 klas. Dit laatste vonden we belangrijk, want zo beschouwden de leerlingen de werkvorm zoveel mogelijk als normaal onderdeel van de les. De totale onderzoeksgroep bestaat uit 39 leerlingen. Het afnemen van de enquête vond binnen een les plaats en de uitvoer van de werkvorm vond plaats in een andere les.

3 | Resultaten: beeld van Indonesië

§ 3.1 Algemene kennis van Indonesië

Wat is het beeld van leerlingen van de demografie, economie, natuur, cultuur en politiek van Indonesië? Om dit te kunnen vaststellen hebben we negen meerkeuzevragen met vier mogelijke antwoorden aan de leerlingen voorgelegd. De leerlingen moesten steeds een uitspraak over Indonesië afmaken. In tabel 1 zijn de juiste antwoorden op de vragen schuin gedrukt. Omdat dit de eerste keer is dat leerlingen op dit onderwerp worden getoetst is één van de vier antwoordmogelijkheden 'ik weet het niet'. De gedachte achter deze optie is om een toevallige gokkans van leerlingen zoveel mogelijk te elimineren. We hebben de

leerlingen aangemoedigd om deze optie alleen aan te kruisen wanneer de leerling écht geen idee had wat het antwoord zou kunnen zijn.

Wat opvalt is een duidelijk verschil tussen een aantal dimensies. Vooral de vragen die bij natuur horen zijn goed gemaakt (84,6% en 87,2%). Waaruit leerlingen deze voorkennis putten is moeilijk te bewijzen. Het is niet onwaarschijnlijk dat Indonesië als voorbeeld van een tropisch klimaat in de onderbouw al een keer de revue heeft gepasseerd. Hetzelfde valt te zeggen voor natuurrampen. Ook als we in ogeschouw nemen hoe nieuwsmedia een rol kan spelen zijn er ook andere verklaringen mogelijk. Ten eerste is op beelden van Indonesië het tropische klimaat snel herkenbaar. Ten tweede zijn natuurrampen in Indonesië geregeld in het nieuws.

Verder kunnen we concluderen dat leerlingen een relatief goed beeld hebben bij de politieke bestuursvorm van Indonesië (66,7%). Maar de demografische en economische dimensie tonen al verschillen. Leerlingen hebben wel door dat de bevolking nog steeds toeneemt (56,4%) en schatten de ontwikkeling van Indonesië correct in (63,7%); niet zo laag als Afghanistan, maar ook niet zo hoog als Nederland. Uit de minderheid van leerlingen (48,7%) op de vraag naar economische handelspartners kan tot slot in ieder geval worden afgeleid dat leerlingen meer moeite hebben met inschattingen op een regionaal schaalniveau.

Tabel 1: Algemene voorkennis van havo 4 leerlingen van Indonesië

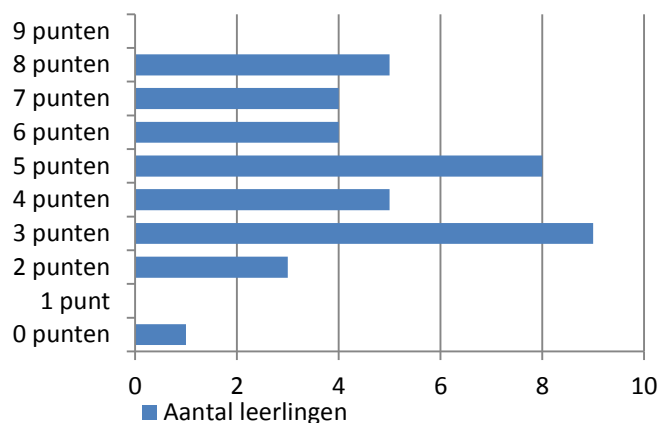
Geografische dimensie	Vraag	Antwoord (in %)		
		Goed	Fout	Weet niet
Demografie	De bevolking van Indonesië is de laatste 5 jaar <i>toegenomen</i> .	<u>56,4</u>	23,1	20,5
	Het aantal steden met meer dan 1 miljoen mensen in Indonesië is <i>hoog (meer dan 6</i>	10,3	<u>74,3</u>	15,4
Economie	Op basis van de HDI-index is de ontwikkeling van Indonesië <i>vergelijkbaar met Zuid-Afrika</i> .	<u>63,2</u>	21,9	15,9
	Twee belangrijke economische partners van Indonesië zijn <i>Japan en China</i> .	48,7	18,0	33,3
Natuur	Indonesië heeft overwegend een <i>tropisch klimaat</i> .	<u>84,6</u>	2,6	12,8
	In Indonesië komen veel <i>aardbevingen en tsunami's</i> voor.	<u>87,2</u>	10,2	2,6
Cultuur	Veruit de grootste religie in Indonesië is <i>de islam</i> .	30,8	<u>56,4</u>	12,8
	De etnische verscheidenheid in Indonesië is <i>zeer groot (700 talen en 300 volken)</i> .	28,2	<u>53,9</u>	17,9
Politiek	De bestuursvorm van Indonesië is een democratisch gekozen president.	<u>66,7</u>	12,8	20,5

§ 3.2 Scoreverdeling meerkeuzevragen

De totale verdeling van de scores zijn weergegeven in figuur 1. Geen van de leerlingen heeft alle vragen goed kunnen beantwoorden. De meeste foute antwoorden worden gegeven op de vragen over miljoenensteden, godsdienst en taal- en etnische verschillen. Als leerlingen niet hebben gegokt, zou dat kunnen betekenen dat ze er vanuit gingen dat dit antwoord goed zou zijn.

Als we wederom nieuws en media in ogenschouw nemen zien we dat het beeld van Indonesië vooral bepaald wordt als populaire vakantiebestemming. Met name Bali is een geliefd vakantieoord. De 'authentieke' Hindoestaanse cultuur, rijke natuur landschappen met uitstreckende rijstvelden, vulkanen, stranden, flora en fauna geven een homogeen beeld van Indonesië als een land met één cultuur en weinig verstedelijking¹.

Figuur 1: Scoreverdeling meerkeuzevragen Indonesië

§ 3.3 Kaartbeeld van Indonesië

Naast meerkeuzevragen hebben we leerlingen vier lege kaartjes van Indonesië voorgelegd. Voor verschillende onderwerpen moesten leerlingen op die kaarten belangrijke kenmerken aangeven. Van de 39 leerlingen vulde niet iedereen deze vraag in, we gaan er vanuit dat ze in dat geval het antwoord niet weten. Het aantal leerlingen dat antwoord gaf, is te zien in het bijschrift van de kaarten.

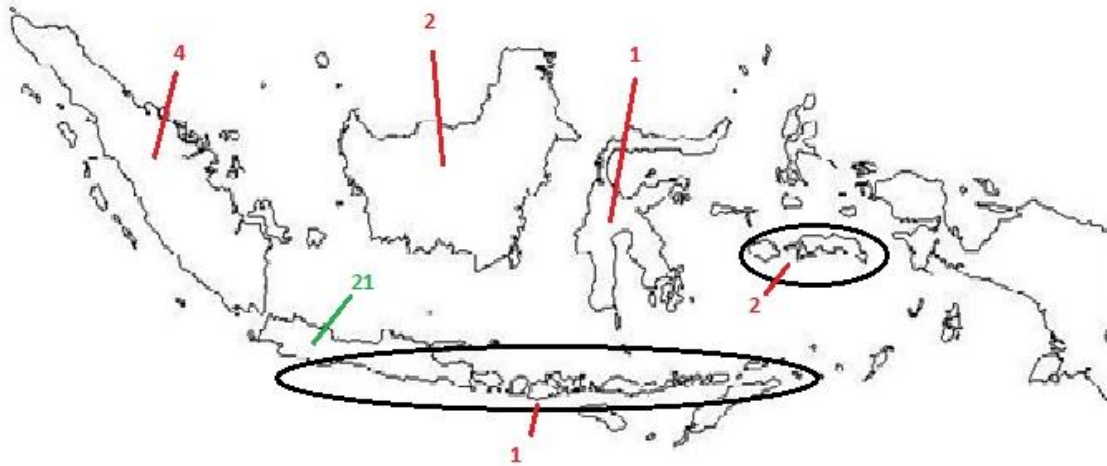
Als eerste kon meer dan de helft van de leerlingen (53,8%) Java aanwijzen, terwijl 8 leerlingen (20,5%) de vraag niet invulde. Op kaart 1 is ook te zien dat 4 leerlingen (10,3%) Sumatra verkeerd aanwijzen als Java. Op kaart 2 zien we dezelfde verwarring maar daarbij

¹ Luchman, H, Jae-Eun Kim and Sun-Kee Hong, (2009), Cultural Landscape and Ecotourism in Bali Island, Indonesia, Journal of Ecology and Field Biology, Volume: 32, Issue: 1 (2009), pp. 1-8.

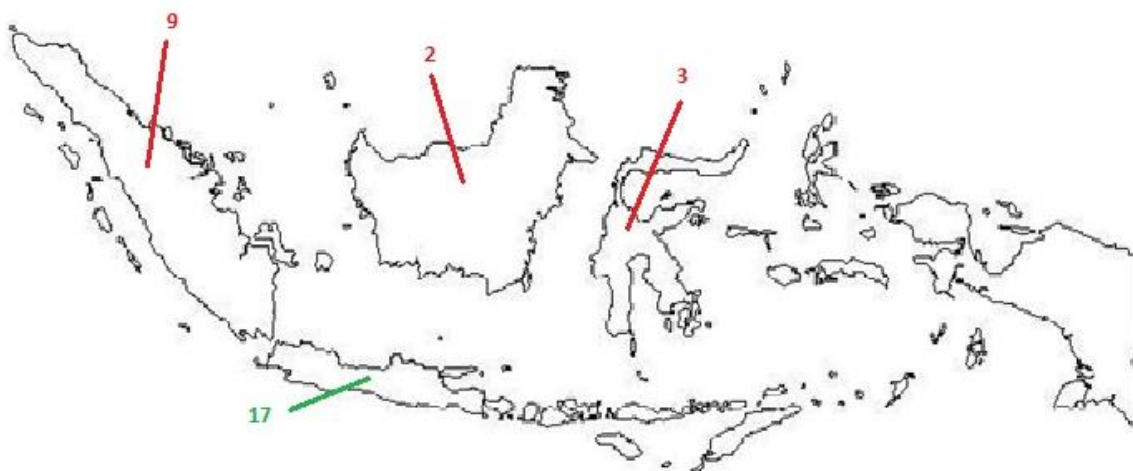

scoren leerlingen slechter, nu wijzen 9 leerlingen Sumatra aan als het eiland met de hoofdstad (23,1%), 8 leerlingen vullen de vraag weer niet in. En minder dan de helft van de leerlingen weet Java aan te wijzen als eiland met de hoofdstad (43,6%).

Kaart 1: "Het eiland Java kent een zeer hoge bevolkingsdichtheid, geef aan welk eiland dat is" (N=31)

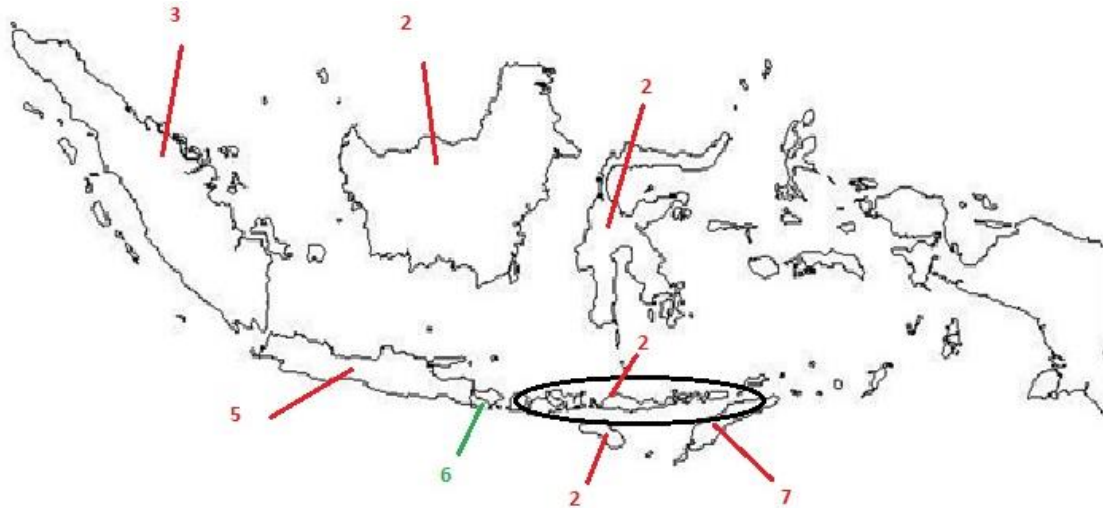
Kaart 2: "Geef aan op welk eiland de hoofdstad ligt." (N=31)

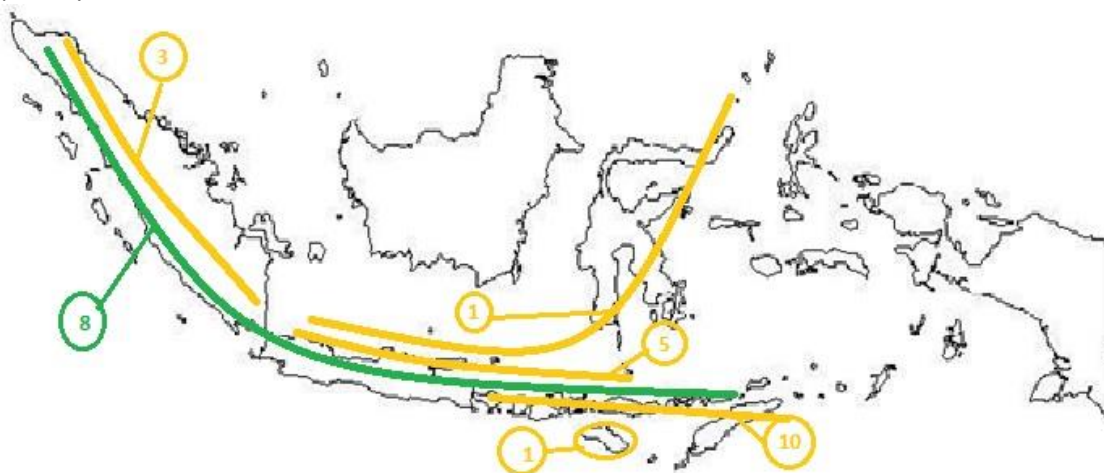
Als tweede hebben we vragen over Bali als belangrijke vakantiebestemming en vulkanisme als natuurlijk landschapskenmerk in Indonesië gesteld. In beide gevallen was het antwoord van de meeste leerlingen onjuist, maar degene die wel een antwoord hebben gegeven zaten al wel in de goede richting. Hieruit kunnen we afleiden dat het kaartbeeld van leerlingen nog incompleet is, maar wel in ontwikkeling. Kaart 3 laat zien dat slechts 6 leerlingen het toeristische eiland Bali konden aanwijzen (15,4%). Een groter aantal leerlingen zat wel in de buurt van het eiland en koos voor een eiland meer naar het oosten. Een aantal zagen bijvoorbeeld het eiland Timor aan voor Bali (17,9%), 10 leerlingen hebben de vraag niet ingevuld (25,6%).

De vraag bij kaart 4 bleek ook een lastige vraag voor leerlingen, de groene lijn geeft in dit geval het goede antwoord weer. Veel leerlingen hadden een deel van het antwoord goed, omdat ze de lijn van vulkanen voor een deel wel hadden aangegeven (gele lijnen). Deze vraag laat daarom wat meer ruimte open voor interpretatie dan de andere vragen.

Kaart 3: "Het eiland Bali is een belangrijke vakantiebestemming, geef aan waar het ligt."
(N=29)

Kaart 4: "Op Indonesië bevindt zich een rij vulkanen, geef aan waar die rij te vinden is."
(N=29)

4 | Resultaten: leerlingen en het nieuws

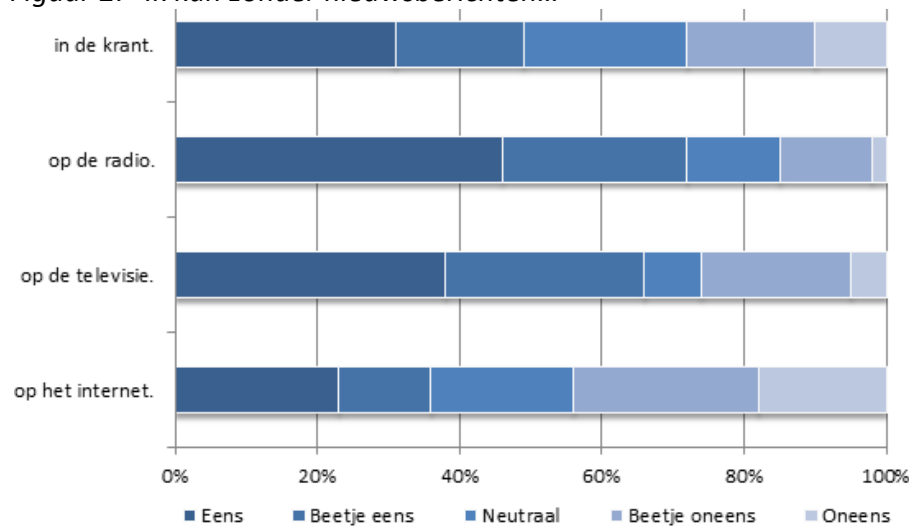
§ 4.1 Nieuwsgebruik van leerlingen

Jongeren maken gebruik van verschillende nieuwsmedia, maar televisie en internet zijn veruit het populairst. De krant wordt het minst gebruikt als nieuwsmedium, slechts 5 leerlingen geven aan dat ze meer dan 10 minuten per dag besteden aan het volgen van nieuws in de krant (13,9%). De radio wordt ook weinig gebruikt, 14 leerlingen (40%) geven aan dit medium meer dan 10 minuten per dag te gebruiken. Wat betreft televisie gebruiken 27 leerlingen de televisie meer dan 10 minuten per dag (73,0%) , waarvan 11 leerlingen 20

tot 30 minuten (29,7%) en 7 leerlingen meer dan 30 minuten per dag (18,9%). Wat betreft internet zien we een gelijke verdeling, 12 leerlingen besteden 0-10 minuten per dag aan het volgen van nieuws (33%), een gelijke groep 10-20 minuten per dag en de overige leerlingen 20-30 minuten per dag of meer.

Middels stellingen is ook gevraagd of leerlingen nieuwsberichten via verschillende media zouden missen. De resultaten hiervan komen in grote lijnen overeen met de stelling in tijdgebruik. Opvallend hier is het verschil tussen krant en televisie. Een groter aantal leerlingen geeft aan wel zonder de nieuwsberichten op de televisie te kunnen, maar niet zonder nieuwsberichten in de krant, terwijl het in tijdsbesteding precies andersom is. Ook kunnen de meeste leerlingen wel zonder radio, terwijl minder leerlingen zonder nieuwsberichten via het internet kunnen. De verdeling van stellingen over het medium is weergegeven in figuur 2.

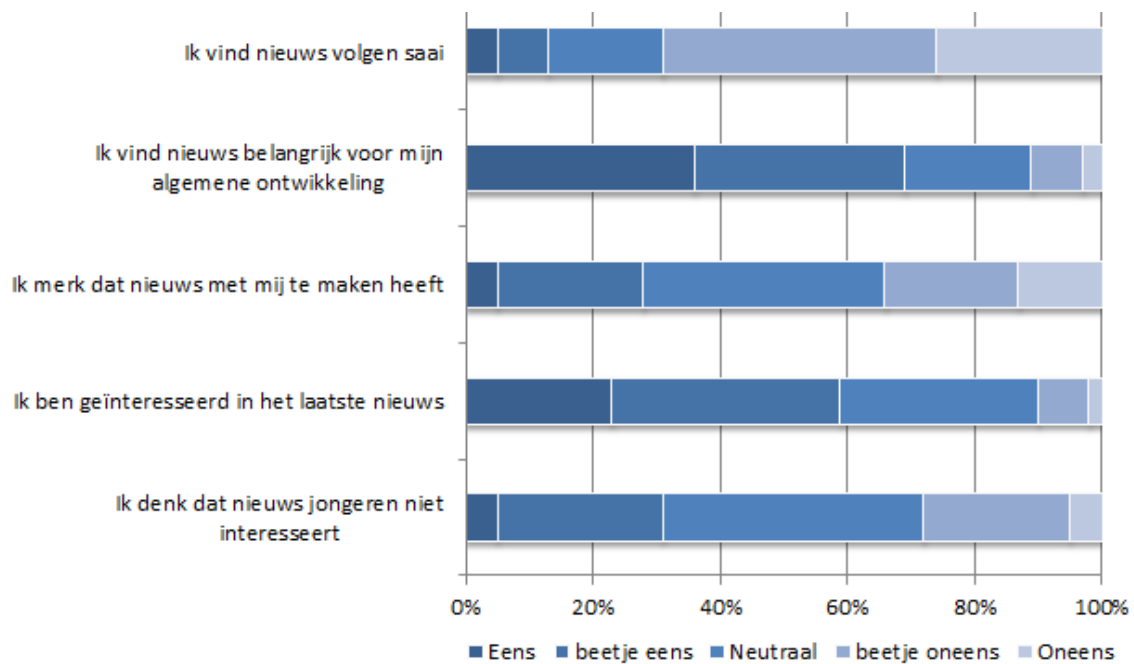
Figuur 2: "Ik kan zonder nieuwsberichten..."

§ 4.2 Leerlingen over het nieuws

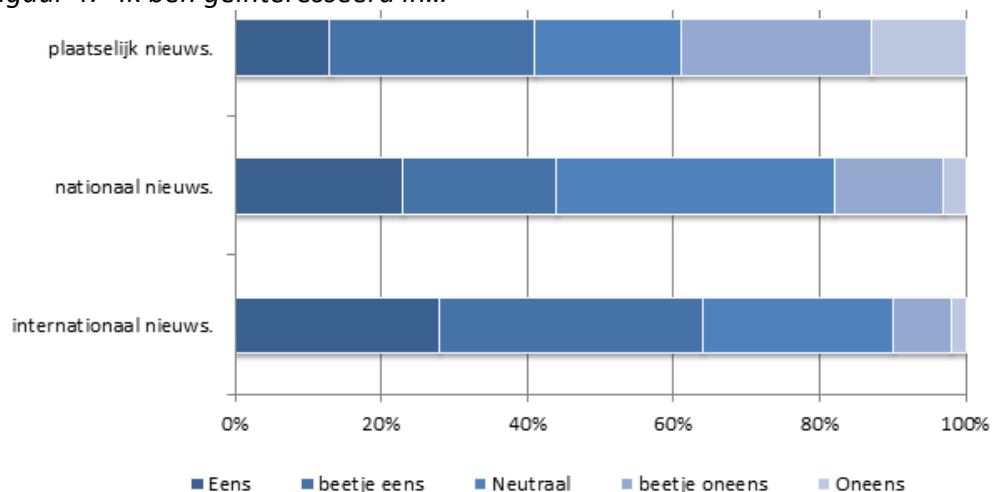
Het merendeel van de leerlingen vindt het nieuws volgen niet saai. Ook een meerderheid van de leerlingen vindt nieuws belangrijk voor de algemene ontwikkeling of is geïnteresseerd in het laatste nieuws. De andere algemene stellingen over het nieuws werden redelijk gelijk ingevuld. Figuur 3 geeft de meningsverdeling van leerlingen weer.

Figuur 3: Algemene stellingen over het nieuws

Figuur 4 laat de interesse op verschillende schaalniveaus van leerlingen zien. Het lijkt erop dat leerlingen meer interesse in nieuws dat ver bij hen vandaan is dan het nieuws dat dichtbij is. De groep die het eens/beetje eens is met de stelling interesse te hebben in plaatselijk nieuws is ongeveer even groot als de groep die het er (een beetje) mee oneens is. Een kleine meerderheid van de leerlingen zegt geïnteresseerd te zijn in nationaal nieuws, terwijl een wat ruimere meerderheid zegt interesse te hebben in internationaal nieuws.

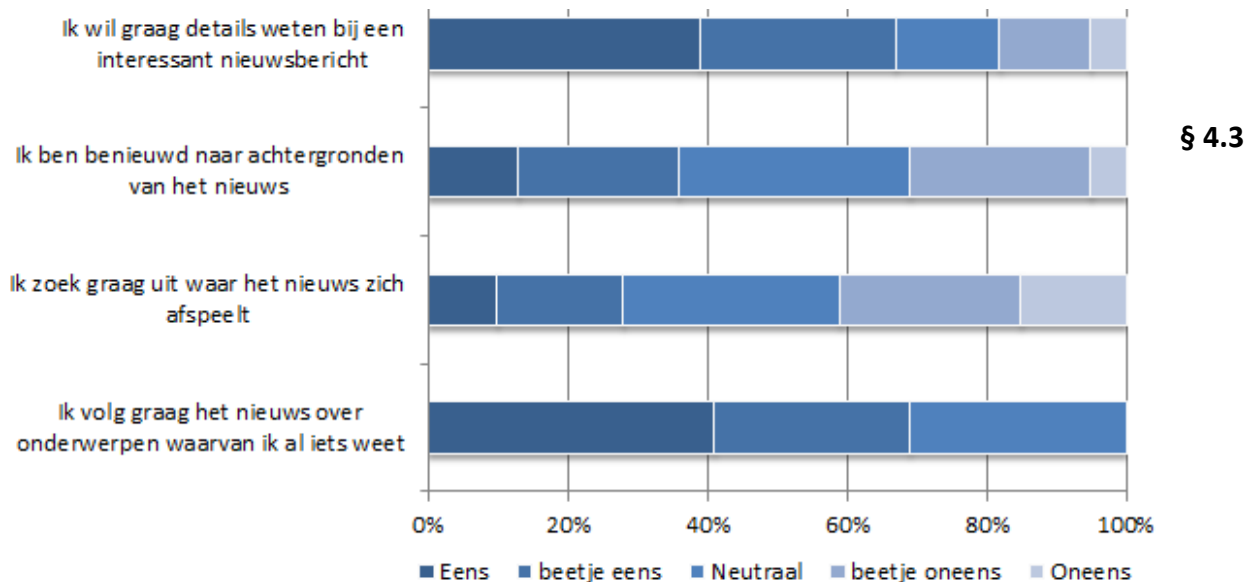
Figuur 4: "Ik ben geïnteresseerd in..."

Tot slot zijn er nog vragen gesteld over details en de context van het nieuws, te zien in figuur 5. Wat betreft verdieping van het nieuws is er onduidelijkheid, want op de ene stelling, waarbij gevraagd wordt naar "details weten bij een interessant nieuwsbericht", zegt een meerderheid daar behoefte aan te hebben. Dat terwijl iets meer dan een derde aangeeft achtergronden van het nieuws interessant te vinden. Wat betreft context, zegt een ruime

meerderheid van de leerlingen dat ze graag nieuws volgen waarvan ze al wat afweten. Locatie is daarbij niet zo belangrijk, want slechts 28% is het eens met “ik zoek graag uit waar het nieuws zich afspeelt”.

Figuur 5: Stellingen over diepte en context.

Type leerlingen en voorkennis

Op basis van de eerder genoemde stellingen zijn er drie groepen te onderscheiden. Dat gebeurt met behulp van een clusteranalyse² en resulteert in de volgende drie groepen: de ‘weinig geïnteresseerden’, de ‘gemiddeld geïnteresseerden’ en de ‘zeer geïnteresseerden’.

Hoe is dat in zijn werk gegaan? Elk antwoord van de leerling op een stelling krijgt een score van 1 t/m 5. Uitgangspunt is dat een hoge score positief is voor de houding tegenover nieuwsgebruik en media. Een voorbeeld: wanneer leerlingen het ‘oneens’ zijn met ‘ik vind nieuws volgen saai’, dan krijgt men een hoge score: 5. Bij stellingen waarbij ‘oneens’ juist een negatieve houding toont, zoals ‘ik ben geïnteresseerd in het laatste nieuws’, zijn de scores zo bijgesteld dat een hoge score alsnog resulteert in een positieve houding tegenover nieuws. Logischerwijs resulteert een lage score dus in een negatievere houding tegenover nieuws en een hoge score in een positieve houding tegenover het nieuws.

De weinig geïnteresseerde leerling

De eerste groep leerlingen (N=14) – de weinig geïnteresseerden – behaalt de laagste scores op 13 van de 16 stellingen. Dat betekent dus dat deze leerlingen het minst positief zijn over het nieuws. De weinig geïnteresseerde leerling vindt ‘nieuws volgen saai’ en ‘kan zonder nieuwsberichten via radio, tv en internet’. Ook is deze groep het minst geïnteresseerd in nationaal en internationaal nieuws. Toch scoort deze groep het hoogst op interesse voor

² K-means Clustering met 3 clusters

plaatselijk nieuws. Daarmee zijn zij mogelijk toch te boeien zolang het nieuws ‘dichtbij’ hen staat.

De gemiddeld geïnteresseerde leerling

De tweede groep leerlingen (N=13) – de gemiddelden – hebben we zo genoemd omdat over het algemeen deze groep de meeste gemiddelde scores behaalde op de stellingen; dat geldt voor 11 van de 16 stellingen. Wat opvalt is dat de gemiddelde leerling niet zonder nieuwsberichten in de krant en internet zou kunnen. Ook is deze groep het meest oneens dat jongeren nieuws niet interesseert. Maar deze groep is ook weer niet geïnteresseerd in details en in tegenstelling met de vorige groep het minst geïnteresseerd in plaatselijk nieuws. De gemiddelde leerling lijkt vooral aangesproken te worden door ‘groots en belangrijk’ nieuws en zoekt alleen een nieuwsbericht op als het écht interesseert.

De zeer geïnteresseerde leerling

Tot slot is er nog een derde groep (N=12) – de zeer geïnteresseerden. De zeer geïnteresseerde leerling heeft over het algemeen de meest positieve mening over het nieuws; 12 van de 16 stellingen hoogste score. Hij is op zoek naar details, achtergronden op alle schaalniveaus en kan zich het meest vinden in de stelling ‘het nieuws heeft met mij te maken’. Deze groep scoort alleen laag als het gaat om nieuwsberichten in kranten.

Uit het voorgaande blijkt dat er een verschil bestaat in hoe leerlingen over nieuws denken. De vraag die rijst, is of er ook een relatie is tussen de mening over het nieuws en het beeld van Indonesië? Opvallend is dat de groepen significant verschillen als het gaat om de meerkeuzevragen.³ Als we kijken naar het kaartbeeld is geen significant verschil te zien tussen de verschillende clusters.⁴ Dat deze groepen verschillen, zegt echter nog niets over hoe deze groepen verschillen.

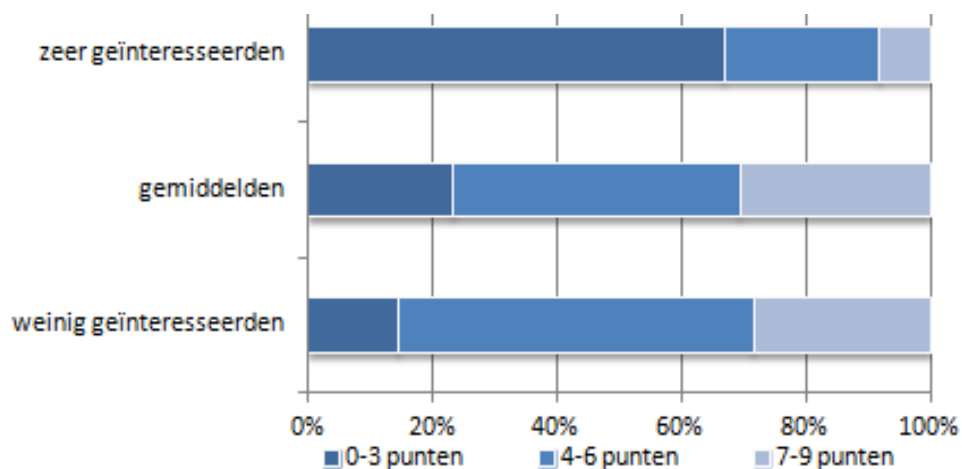
Wat verrassend is, is dat juist de leerlingen die een positieve mening over nieuws hebben een laag puntenaantal behaalt bij de kennis van Indonesië. De groepen die we op basis van de clusteranalyse bij de ‘weinig geïnteresseerden’ en de ‘gemiddelden’ zetten, hebben een groter aantal leerlingen dat in de hoogste scorecategorie valt, de scoreverdeling is weergegeven in figuur 6.

---

³ De scores op kennis zijn in 3 categorieën verdeeld. De Kruskal-Wallis toets is gebruikt: sign. is 0,025, met 95% betrouwbaarheid.

⁴ De scores op kaartbeeld zijn in 3 categorieën verdeeld. De Kruskal-Wallis toets is gebruikt: sign. 0,602. Er is geen significant verschil tussen de groepen.

Figuur 6: Score meerkeuzevragen en groepen

Er is dus een verschil tussen de mening over het nieuws en de voorkennis over Indonesië. De leerlingen die minder positief over het nieuws zijn – de weinig geïnteresseerden – weten meer van Indonesië, terwijl de positievere leerlingen – de zeer geïnteresseerden – minder over Indonesië weten. Bevestigt dit resultaat dat ‘leerlingen die het nieuws niet volgen een completer wereldbeeld hebben’? Dat is niet het geval. Er zijn namelijk wat zaken waardoor we deze resultaten voorzichtig moeten benaderen. Wat meespeelt is de categorisering van de groepen. Wanneer de grenzen iets anders zouden liggen, is er al geen sprake meer van een significant verschil. Ook de grootte van de groep heeft invloed op het resultaat. De onderzoeksgroep bestaat uit slechts 39 leerlingen, wat wel erg klein is om een betrouwbaar resultaat te tonen. Bovendien zijn er enkel niet-parametrische toetsen gebruikt, die minder krachtig zijn dan de parametrische toetsen.

5 | Resultaten: het nieuws van Indonesië

§ 5.1 Nieuws in de klas als werkvorm

Om de leerlingen met de actualiteit en het onderwerp aan het werk te zetten, hebben we een werkvorm gebruikt van Brooks (2003). De leerlingen kregen een kort NOS filmpje⁵ te zien en vervolgens een artikel⁶ over de Miss Worldverkiezing. Deze werd wegens protesten vanuit de islamitische bevolking van Jakarta naar Bali verplaatst, een typisch voorbeeld van culturele globalisering. Het laat zien hoe de westerse cultuur in conflict komt met de lokale cultuur. Op een antwoordenvel met verschillende vakken werd de leerlingen verschillende vragen gesteld die zij individueel moesten beantwoorden. Deze werkvorm is vervolgens klassikaal inhoudelijk besproken. Het antwoordenvel voor de leerlingen is te zien in figuur 7.

⁵ <http://nos.nl/video/556443-miss-world-onder-politiebegeleiding-verkozen.html> [18-12-2013]

⁶ <http://nos.nl/op3/artikel/551952-miss-world-nu-al-financieel-strop-door-moslims.html> [18-12-2013]

Figuur 7: Nieuws in de klas als werkvorm

<h2>Aardrijkskunde in het nieuws</h2> <p>Beantwoord de volgende vragen met behulp van het nieuwsbericht en nieuwsartikel.</p>		
<p>Wie zijn betrokken?</p>		<p>Waar vind het plaats?</p>
	<p>Welke dimensies spelen mee? (demografisch, economisch, politiek, cultureel, natuurlijke factoren)</p>	
<p>Wat is er aan de hand?</p>		<p>Waarom daar?</p>

Een tweede onderdeel van deze opdracht was het evalueren van de werkvorm door de leerlingen. Dit deden ze middels een placemat-opdracht. Leerlingen schrijven eerst individueel hun mening op een groot vel papier en vervolgens gaan ze in discussie over elkaars antwoorden. Het doel is om in het midden van het vel tot een gezamenlijke conclusie te komen waar de hele groep mee kan instemmen.

§ 5.2 Leerlingen over het gebruik van nieuws in de klas

De evaluatie van leerlingen werd begeleid door drie vragen die we van tevoren hebben bedacht. Aan de antwoorden van één groepje zien we helaas wel gekopieerde antwoorden, daarom hebben we deze niet in de analyse meegenomen. In totaal gaat het hier dus om 35 leerlingen.

1) Vind je het gebruik van nieuws in de les zinvol? Waarom wel, waarom niet?

De meest leerlingen (71,4%) vinden het gebruik van nieuws in de les zinvol, hiervoor worden verschillende redenen aangedragen. Als eerste vinden leerlingen de actualiteit van nieuws belangrijk. Leerlingen ervaren lesstof uit het boek sneller als algemene kennis en minder interessant omdat het minder “up-to-date” is. Volgens leerlingen is het voordeel van nieuws

dat het laat zien wat op dit moment belangrijk is. Nieuws in de les maakt de lesstof interessanter en gemakkelijker om te onthouden: “Het gebruik van nieuws in de les is zinvol want als het actuele onderwerpen zijn, zijn de opdrachten interessanter.” Aansluitend geven leerlingen aan dat nieuws in de les zinvol is omdat het laat zien “wat er nu allemaal speelt”. Als tweede leggen sommige leerlingen een relatie tussen wat er voor nieuwsberichten in de klas worden gebruikt en wat ze voor de toets moeten weten: “in de toets krijgen we ook vaak vragen over nieuwsberichten” en “ik vind dat zinvol, want dan leer je toepassen. Dit heb je nodig op toetsen”. Als laatste is er een enkele leerling die het gebruik van nieuws op zichzelf betreft: “je leert wat over het nieuws als je het thuis niet kijkt”.

Een deel van de leerlingen (20%) vindt het nieuws in de klas wel zinvol, maar alleen onder bepaalde voorwaarden. Zo moet het nieuws ook echt actueel zijn, “niet uit 1980”, het moet betrekking hebben op de lesstof en het moet bij het vak passen: “bij sommige vakken wel zoals AK en maatschappijleer.”

Drie leerlingen (8,6%) vinden het gebruik van nieuws in de les helemaal niet nuttig, het wordt gezien als tijdverspilling, want nieuws wordt niet tot weinig gebruikt of het gaat totaal langs ze heen: “Welk nieuws? Niet nuttig, want het werd weinig gebruikt en was niet handig.”

2) Vind je het nieuws een goede manier om meer te weten te komen over een bepaald onderwerp of gebied (bijvoorbeeld Indonesië, de Europese Unie, of klimaatverandering)? Waarom wel, waarom niet?

De meest leerlingen (85,6%) vinden nieuws een goede manier om meer te weten te komen over een bepaald onderwerp of gebied. Daarbij verwijzen leerlingen meestal naar de kennis van een bepaald gebied. Eén leerling draagt ook aan dat nieuwsberichten belangrijk kan zijn vanwege de impact op een bepaald gebied: “als er een aardbeving was dan verandert er iets bijvoorbeeld.” Een andere leerling ziet nieuws als betrouwbare bron van informatie: “zo krijg je ook beelden te zien, dus een betrouwbaardere bron”. De meeste leerlingen in deze groep sluiten in hun antwoord aan bij de eerste vraag, dat het nieuws de les interessanter maakt, beelden leuker zijn om naar te kijken en vooral dat nieuws actueel is en laat zien wat er in de wereld om hen heen gebeurt.

Vier leerlingen (11,4%) antwoorden neutraal als het gaat om nieuws als goede manier om meer te weten te komen: “Ligt er ook maar net aan, soms is het wel interessant (als het uitgebreid besproken wordt)” en “Soms wel, soms niet, ligt eraan wat voor artikel het is”. Eén leerling vindt het belangrijk dat de positieve kanten van het nieuws ook belicht worden omdat nieuws “meestal over negatieve dingen gaat”. Een laatste opmerking is dat je wel eerst een basis van kennis moet hebben voordat je nieuws gebruikt: “dan kom je te weten wat er nu afspeelt en dat is al de halve cultuur, maar je moet wel de basis eerst weten”.

Slechts één leerling vindt het gebruik van nieuws geen goede manier om meer te weten te komen over een gebied of onderwerp, omdat het alleen maar één detail toelicht en dan weet je nog niets over het gebied of onderwerp als geheel.

3) Wil dat de docent meer gebruik maakt van nieuws in de les? Waarom wel, waarom niet?

In totaal 15 leerlingen (42,8%) geven aan dat de docent meer nieuws in de les mag gebruiken, omdat het de les leuker en interessanter maakt, voorbeelden zijn verhelderend en gemakkelijker te onthouden of omdat ze zelf belangrijk vinden om te weten wat er in de wereld gebeurt. Daarnaast is er een groep van 10 leerlingen (28,6%) die aangeeft dat meer nieuws in de les wel mag, maar dat het wel nuttig moet zijn; kort en krachtig, actueel, niet te veel, wel bij aardrijkskunde, maar niet zo snel bij andere vakken. Als laatste is er een groep van 10 leerlingen (28,6%) die liever niet meer nieuws in de les ziet langskomen. Zij geven aan dat er al genoeg gebruik wordt gemaakt van nieuws in de klas, tijd is beter besteed aan het maken van opdrachten en onderwerpen voor de toets: “blijf bij het onderwerp en leerpunten, dan kunnen wij zelf daarin verdiepen, omdat de kinderen dat zelf kunnen uitmaken.”

6 | Conclusie en discussie

§ 6.1 Conclusie

Hypothese I: Het geografisch wereldbeeld van Indonesië is van leerlingen niet compleet.

Uit onze vragenlijst blijkt dat leerlingen een redelijk goed beeld van Indonesië hebben in de geografische dimensies natuur en politiek. Verder laat de uitslag een duidelijk verschil zien ten aanzien van de culturele dimensie, leerlingen zijn nog niet bewust van de diversiteit van taal, cultuur en religie op de archipel. Vanuit de demografische en economische dimensie krijgen we de indruk dat leerlingen in staat zijn om algemene vragen te beantwoorden, maar nog een gebrekkig beeld hebben van de kenmerken van de regio. Aangezien de leerlingen nog weinig kennis in de les hebben opgedaan over de regio, is dit ook wel te verwachten. Vervolgens hebben we het kaartbeeld van de leerlingen bevestigd. Veel leerlingen wisten het dichtbevolkte Java wel te vinden. Minder van hen wisten het eiland met de hoofdstad goed aan. De vragen over Bali en vulkanisme in heel Indonesië konden we deels goed rekenen, het kaartbeeld van leerlingen is dus nog in ontwikkeling. Kortom, de eerste hypothese is juist; het geografisch wereldbeeld van Indonesië van leerlingen is nog niet compleet. Hoewel het onderzoek waarover Mamadouh (2003) schrijft minder over een specifieke regio ging, gaf ook dat onderzoek aan dat het wereldbeeld niet altijd compleet is. Een soortgelijke bevinding met ons onderzoek, want lang niet alle vragen werden goed beantwoord.

Hypothese II: Leerlingen die meer interesse tonen voor het nieuws hebben een completer beeld van de regio Indonesië.

Leerlingen maken gebruik van verschillende nieuwsmedia; aan televisie en internet besteden ze het meeste tijd. Iets wat ook overeenkomt met het grootschalige onderzoek van Drok en Schwarz (2009) over jongeren en nieuws. Nieuwsberichten op de radio en de televisie kunnen het meest gemist worden. Kranten en internet lijken daarmee de aangewezen bronnen om gericht naar nieuwsberichten te zoeken. Over het algemeen denken leerlingen verschillend over het nieuws, maar nieuws wordt wel gewaardeerd. De meeste leerlingen interesseren zich in nationaal en internationaal nieuws. Dat verschilt juist met het onderzoek van Drok en Schwarz (2009), waar leerlingen juist geïnteresseerder waren in plaatselijk en landelijk nieuws. Een verklaring voor dat verschil kan liggen in het feit dat dit onderzoek plaatsvond onder leerlingen die aardrijkskunde hebben gekozen en logischerwijs geïnteresseerder zouden zijn in de wereld buiten Nederland.

Op basis van de meningen over het nieuws onderscheiden we drie groepen: de 'weinig geïnteresseerden', de 'gemiddeld geïnteresseerden' en de 'zeer geïnteresseerden'. Wat verrassend is, is dat juist de leerlingen uit de laatste groep een laag puntenaantal behaalt bij de meerkeuzevragen over Indonesië. We zien dus een verschil tussen de mening over het nieuws en het beeld van Indonesië. De leerlingen die minder positief over het nieuws denken hebben een completer beeld; zij kunnen meer zeggen over Indonesië. Tussen het kaartbeeld en de drie groepen leerlingen zijn geen significante verschillen gevonden. De hypothese dat leerlingen met meer interesse voor het nieuws een completer beeld van de regio Indonesië hebben is dus onjuist.

Hypothese III: Het gebruik van een nieuwswervorm draagt bij aan de relevantie van de les bij voor leerlingen.

De meeste leerlingen vinden het gebruik van nieuws in de les zinvol. Eveneens vinden zij nieuws een goede manier om meer te weten te komen over een bepaald onderwerp of gebied. Leerlingen geven aan dat nieuws de lesstof interessanter en gemakkelijker maakt. Daarmee lijken de leerlingen te beamen wat Donkers (2005) zegt, namelijk dat geografisch besef en het dagelijks leven niet los van elkaar te zien zijn.

Slechts enkele leerlingen betrekken het gebruik van nieuws in de les ook op zichzelf. Een minderheid van de leerlingen is kritisch tegenover nieuws in de les. Zij merken op dat er wel een basis van kennis nodig is en dat nieuwsberichten slechts een klein onderdeel zijn van een grotere werkelijkheid. Een enkele leerling ziet het gebruik van nieuws in de les als tijdverspilling, deze leerlingen werken liever aan opdrachten of lesstof uit de methode. Van de 35 leerlingen willen 15 leerlingen meer nieuws in de klas, 10 leerlingen willen dit niet en 10 leerlingen op de voorwaarde dat het kort en krachtig wordt ingezet. Concluderend vinden de meeste leerlingen het gebruik van nieuws relevant; de hypothese is juist.

Hoofdvraag: Wat is het geografische wereldbeeld van Indonesië, wat is de invloed van nieuws daarop en in hoeverre draagt het gebruik van actualiteiten in de les bij aan de relevantie van de les voor leerlingen?

Het geografisch wereldbeeld van Indonesië bestaat uit kennis waarvan de natuurlijke dimensie het best en de culturele dimensie het minst ontwikkeld is. Leerlingen hebben doorgaans nog geen notie van specifieke kenmerken van de regio en ze kunnen geografische elementen aanwijzen, maar geografische plaatsen niet. De invloed van nieuws komt vooral van televisie en internet. Als leerlingen meer geïnteresseerd zijn in nieuws hebben ze minder correcte kennis vergeleken met leerlingen die minder interesse tonen. Tot slot vinden de meeste leerlingen dat actualiteiten een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de aardrijkskundeles.

§ 6.2 Discussie

Beperkingen van het onderzoek

In ons onderzoek hebben we een aantal keuzes gemaakt vanuit praktische overwegingen in verband met haalbaarheid en omvang. Daarnaast brengen de gekozen onderzoeksmethoden ook een aantal beperkingen met zich mee. Over het algemeen is onze steekproef selectief, klein en niet erg representatief. Dit maakt de reikwijdte van het onderzoek beperkt. Verder nemen we in ogenschouw dat onze meting van het regionale beeld dat leerlingen van Indonesië hebben uit weinig vragen bestaat en een momentopname is. Bovendien is het lastig om een gelijk niveau van verschillende vragen te waarborgen. Voor het kaartbeeld gelden dezelfde beperkingen en is de beoordeling een arbitraire keuze. Ook het gebruik van stellingen om een mening over nieuws te peilen heeft enkele nadelen. We moeten er rekening mee houden dat we in onze interpretatie alle stellingen even zwaar mee tellen en dat sommige vragen door leerlingen op meerdere manieren kunnen worden opgevat. Tot slot moet er in rekening worden gehouden met sociaalwenselijk gedrag van leerlingen. Er is sprake van een asymmetrische relatie tussen de respondenten en de onderzoekers. Voor de evaluatie van de nieuwswerkvorm geldt ook dat meeliftergedrag niet geheel onontkoombaar is. Tot slot heeft de grootte van onze steekproef gevolgen voor de clusteranalyse. Wat meespeelt is de categorisering van de groepen en het geringe aantal respondenten heeft invloed op de betrouwbaarheid van het resultaat.

Implicaties voor de lespraktijk

Welke consequenties heeft de conclusie voor nieuws in de les? Betekenen de diverse uitkomsten dat nieuws in de les betrekken niet verstandig is? Dat valt te betwijfelen. Hoewel niet alle resultaten in het voordeel zijn van meer nieuws in de les – de ‘weinig geïnteresseerde’ leerlingen weten meer van de regio Indonesië dan de ‘zeer geïnteresseerden’ – zegt het allerminst dat nieuws nutteloos is in de les. Juist het nieuws kan een middel zijn voor leerlingen met een minder compleet beeld van Indonesië om het te verbeteren. Afhankelijk van het type leerling in de klas en het onderwerp dat behandeld wordt, is het aan de docent om te beslissen of nieuws in de klas iets toevoegt. Hoewel de actualiteit bijdraagt aan de relevantie van de les in de ervaring van de meeste leerlingen, mits het nieuws kort en krachtig wordt ingezet, is het van belang dat de docent duidelijk

maakt, wat het toevoegt. Volgens sommige leerlingen gaat het immers 'ten koste van de lesstof'.

Docenten moet zich bedacht zijn op hun rol bij het behandelen van nieuws; leerlingen moeten zich bewust worden van het gekleurde beeld dat media kunnen schetsen. Zoals Palings (2011) aangaf, is de rol van journalisten op het wereldbeeld erg groot. Met andere woorden, het is de rol van de docent om het kritisch denken bij leerlingen te bevorderen en dat kan prima aan de hand van het nieuws. Bovendien kunnen leerlingen het nieuws onder begeleiding beter betekenis geven.

§ 6.3 Aanbevelingen

Dit onderzoek leidt tot nieuwe vragen. Hoe zit het met andere leerlagen en met andere niveaus? Bij vervolgonderzoek zou het interessant zijn om ook andere leerniveaus te onderzoeken op het wereldbeeld, bijvoorbeeld de onderbouw of havo en vwo vergelijken. Zou nieuws in de onderbouw de relevantie ook verhogen, waardoor leerlingen het vak aardrijkskunde in de bovenbouw meer kiezen? Bij een vergelijkbaar kwantitatief onderzoek is het aan te bevelen om het onderzoek van grotere omvang te laten plaatsvinden, zodat parametrische testen – die betrouwbaarder zijn – kunnen worden uitgevoerd. Dit onderzoek richt zich enkel op de mening over het nieuws en zegt welke nieuwsmedia zijn gebruikt. Een diepere analyse – bijvoorbeeld door diepte-interviews met leerlingen – over welk nieuws leerlingen volgen, zou meer licht kunnen werpen op hoe nieuwsgebruik bijdraagt aan het vormen van een geografisch wereldbeeld.

| Literatuur

Brooks, C. (2003), Investigating the geography behind the news. *Teaching Geography*, pp. 70-73.

Donkers, H.W.H.A. (2005), Vakdidacticus Leon Vankan over de lerende leraar. *Geografie*, vol. 14, issue 7, pp. 40-42.

Drok, N. en Schwarz F. (2009), Jongeren, nieuwsmedia en betrokkenheid. Zwolle: Hogeschool Windesheim/ Stichting Krant in de Klas.

Examenblad (2012), Syllabus centraal examen 2014, havo. Online: http://www.examenblad.nl/9336000/1/j9vvhinitagymgn_m7mviq7lphrgg3h_n11vg41h1h4i9qd/vhn5cw53yyqn?topparent=vg41h1h4i9qd [bezoekt op 18-1-2013].

Luchman, H., Jae-Eun Kim and Sun-Kee Hong (2009), Cultural Landscape and Ecotourism in Bali Island, Indonesia. *Journal of Ecology and Field Biology*, vol. 32, issue 1, pp. 1-8.

Mamadouh, V. (2003), Geografisch analfabetisme wereldwijd verbreid. *Geografie*. Online: http://www.knag.nl/index.php?id=640&tx_ttnews%5Bsword%5D=gis&tx_ttnews%5Bpointer%5D=90&tx_ttnews%5Btt_news%5D=249&tx_ttnews%5BbackPid%5D=502&cHash=d336084924 [bezoekt op 18-1-2013].

Palings, H. (2011), *Op zoek naar het geografisch wereldbeeld; Een onderzoek naar het beeld van vier Nederlandse aardrijkskundemethoden*. Utrecht: Universiteit Utrecht.

Schee, J. van der (2007), *Gisse leerlingen: Geografische Informatie Systemen, geografisch besef en aardrijkskundeonderwijs*. Amsterdam: Onderwijscentrum Vrije Universiteit Amsterdam.

Schee, J. van der (2010), *Het geheim van de sectie*. *Geografie*, vol. 19, issue 11, pp. 20-21.

Schee, J. van der, L. Vankan, D. Leat (2003), *The international challenge of more thinking through geography*. *International Research in Geographical and Environmental Education*, vol. 12, issue 4, pp. 330-343.

SLO, (2011), *Vakdossier Aardrijkskunde, stand van zaken in de tweede fase*. Enschede: SLO.

SPSS (1999), *SPSS base 9.0 Application Guide*. Chicago: SPSS Inc.

Vaart, R. van der (2001), *Kiezen en delen, beschouwingen over de inhoud van het schoolvak Aardrijkskunde*. Rede uitgesproken bij de open bare aanvaarding van het ambt van bijzonder hoogleraar Geografie voor het aardrijkskundeonderwijs.

Weeden, P. (2007), *Education Matters – Students' perceptions of geography: Decision making at age 14*. *Geography: journal of the Geographical Association*, vol. 92, no. 1, pp. 62-73.

Wevers, I.G.J. (2011), *Toekomstbeelden van jongeren in relatie met het aardrijkskunde onderwijs*. Utrecht: Universiteit Utrecht.